

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 28 Ekim 2015

Türkiye İçin Düşük Karbonlu Kalkınma Stratejisi

Sanayi devriminden bu yana insan eliyle gerçekleşen karbon dioksit ve diğer sera gazı atıklarının atmosferde yoğunlaşması nedeniyle gezegenimizin yüzey ısısının ortalama 0.85 derece artış göstermiş olduğu tahmin edilmekte. Önlem alınmaz ise yüzyılın sonuna kadar bu artışın ivmelenerek süreceği ve gezegenimizin iklim deseninin kalıcı olarak değişime uğrayacağı bilimsel olarak kanıtlanmış durumda. Çevre bilimcileri, söz konusu tehdidi önleyebilmek için yüzyılın sonuna değin gezegenimizin yüzey ısısındaki artışın en fazla 2 C⁰ derece ile sınırlandırılması gerektiği uyarılarını dile getiriyorlar.

Söz konusu hedefe ulusal anlamda katkıda bulunmak üzere her ülke kendi “*Ulusal Düzeyde Belirlenmiş Katkı Niyeti*” (Intended Nationally Determined Contribution, INDC) programını bu yılın sonunda Paris’te toplanacak olan “21. Taraflar” toplantısında sunuyor olacak. Türkiye de kendi INDC-Katkı Payını resmi olarak bu ay başında açıkladı. (*)

Türkiye’nin “resmi” Katkı Payı belgesi, 2030’da Türkiye’nin toplam sera gazı emisyonlarının 1,175 milyon ton CO2 eşdeğerine ulaşacağını öngörüyor ve uygulanması düşünülen tedbirler aracılığıyla bu rakamın 929 milyon tona düşürülmesini hedef olarak sunuyor. Ancak, Türkiye 1990’dan bu yana toplam emisyonlarının zaten %110 arttırarak dünyada kişi başına CO2 emisyonlarında en hızlı artış gösteren ülkeler arasında sayılmakta. Bu nedenle öngörülen toplamın %21’i anlamına gelen bu azaltım hedefinin uluslararası düzeyde yeterli görünmesinin mümkün olmayacağı ve bu haliyle Türkiye’nin “*üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmeyen ülke*” konumunda sayılması kaçınılmaz gözüküyor.

Bu arada “resmi” katkı payına söz konusu olan sera gazı projeksiyonlarının 2030’a değin yüzde 155 artış anlamına gelmesi ise bir başka eleştiri konusu. 1990’dan bu yana geçen süre içerisinde emisyonlarının toplamda yüzde 110 arttırmış olan Türkiye’nin 2013’ten 2030’a onyediyen senelik süre boyunca emisyonlarını yüzde 155 artış yaşamaması için yüzde 8’e varan gerçek dışı bir büyüme temposu içine girmesi; ya da bilinmeyen bir nedenle karbon yoğunluklarında (gene gerçek dışı) bir artışın söz konusu olması gerekiyor. Türkiye’nin resmi emisyon baz patikasında önceden “abartılı” bir hedef sunarak, daha sonra daha düşük değerlere ulaşması durumunda, “aktif hiç bir politika izlemeden yükümlülüklerini fazlasıyla yerine getirmiş” sayılacağı beklentisinin uluslararası arenada kabul görmeyeceği ve ciddiye alınmayacağı sıklıkla dile getirilmekte.

Diğer yandan, Türkiye’nin “resmi” “Katkı Payı Belgesine” başka bir açıdan yaklaşan ve alternatif olarak daha gerçekçi büyüme hedefleri ve emisyon baz patikasına dayalı bir analiz sunan bir çalışmayı ODTÜ öğretim üyesi, değerli çalışma arkadaşım Doç Dr. **Ebru Voyvoda** ile birlikte Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) ve Türkiye Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) adına sürdürmekte idik. “*Türkiye İçin*

Düşük Karbonlu Kalkınma Yolları ve Öncelikleri” başlıklı rapor geçtiğimiz iki hafta boyunca İstanbul ve Ankara’da tanıtıldı. Raporun aslını değerli Cumhuriyet okurlarının ilgisine yönlendirerek, bu çalışmanın sonuçlarını sizlerle kısaca paylaşmak arzusundayım.

İPM & Türkiye-WWF Raporunda, *gerçekçi büyüme tahminleri* uyarınca Türkiye'nin 2013 yılında 459 milyon ton olarak gerçekleşen toplam sera gazı emisyonlarının 2030 yılında 787 milyon tona çıkacağı öngörülüyor. Türkiye'nin katkı payı ise “*asgari tarihsel sorumluluk*” ve “*azami gelişme ihtiyacı*” üzerinden belirlenmekte. Buna göre, Türkiye'nin 2°C hedefi çerçevesinde üzerine düşen sorumluluğu yerine getirebilmesi için, 2030 yılına kadar toplam emisyonlarında referans senaryoya göre 2,980 milyon ton düzeyinde azaltım yapması gerekiyor. Bu koşullar altında 2°C hedefi kapsamında Türkiye'nin Paris'te vereceği taahhüt, 2030 yılında emisyonların 2010 yılı seviyesinde gerçekleşmesi olabilir.

İPM - WWF'in analizinde Türkiye'nin 2°C hedefi çerçevesinde iki ana politika aracı belirlenmekte: (i) “Kirleticili Öder” ilkesi altında karbon vergisi toplanması; ve buradan gelecek fonların *yenilenebilir kaynaklardan (rüzgar, güneş ve jeotermal) elektrik üretimi için kullanılması*. Çalışma, milli gelire oran olarak yüzde 1.2 düzeyinde mütevazı boyuttaki bir karbon vergisinin, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönlendirilmesiyle birlikte 2030 yılında 500 teleW saate ulaşması hedeflenen elektrik üretiminin yüzde 40'ının yenilenebilir kaynaklardan sağlanabileceğini ve doğal gaz, ham petrol ve kömür ithalat faturasında da yüzde 25'i bulan tasarruf sağlanabileceğini öngörüyor.

“*Yenilenebilir enerjiye dayalı sürdürülebilir kalkınma*” stratejisi 21. yüzyıl için artık bir iyi dilek temennisinin çok üzerine taşmış ve Birleşmiş Milletler *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri* (Sustainable Development Goals – SDG) arasına yerleşmiş durumda. Türkiye, 19. yüzyılın buhar ve kimya sanayilerine dayalı *birinci sanayi devrimini* ve 1950 sonrasında *montaj hattı teknolojisine dayalı otomatik ve dayanıklı tüketim malları* sanayi devrimlerini kaçırmış idi. Doğal kaynakları ve coğrafi bakımından olağan üstü avantajlara sahip olduğu konumuyla, 21. yüzyılın yenilenebilir enerjilere dayalı üçüncü sanayi devriminde Türkiye'nin bu fırsatı kaçırmaması gerektiğini düşünmekteyiz.

Emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesinin taçlandırıldığı Cumhuriyetimizin 92. yıldönümü hepimize kutlu olsun.

(*) Türkiye'nin “resmi” Katkı payı belgesi için:

http://www4.unfccc.int/submissions/INDC/Published%20Documents/Turkey/1/The_INDC_of_TURKEY_v.15.19.30.pdf

(**) İPM-WWF Raporu İçin:

http://www.wwf.org.tr/basin_bultenleri/raporlar/?4600/turkiye-icin-dusuk-karbonlu-kalkinma-yollari-ve-ocelikleri